

AUTOREFERAT

przedstawiający opis działalności,
dorobku i osiągnięć naukowych

dr Jakub Hadyński

Spis treści

1. Posiadane dyplomy, stopnie naukowe z podaniem nazwy, miejsca i roku ich uzyskania oraz tytułu rozprawy doktorskiej.....	2
2. Informacje o dotychczasowym zatrudnieniu w jednostkach naukowych.....	2
3. Wskazanie osiągnięcia wynikającego z art. 16 ust. 2 ustawy z dnia 14 marca 2003 r. o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki (Dz. U. nr 65, poz. 595 ze zm.)	3
3.1. Tytuł osiągnięcia naukowego/artystycznego, autor, rok wydania, nazwa wydawnictwa).....	3
3.2. Omówienie celu naukowego wyżej wymienionej pracy i osiągniętych wyników wraz z omówieniem ich ewentualnego wykorzystania.....	3
4. Omówienie pozostałych osiągnięć naukowo - badawczych.....	13
4.1. Problematyka badawcza	13
4.2. Statystyka publikacji	23
4.3. Uczestnictwo w projektach badawczych.....	24
4.4. Nagrody i wyróżnienia za działalność naukową	26
4.5. Udział w konferencjach.....	27
5. Działalność dydaktyczna	28
6. Działalność organizacyjna.....	31
7. Współpraca międzynarodowa i wyjazdy zagraniczne (inne niż konferencje).....	33

1. Posiadane dyplomy, stopnie naukowe z podaniem nazwy, miejsca i roku ich uzyskania oraz tytułu rozprawy doktorskiej

- 1) **Stopień naukowy doktora nauk rolniczych w zakresie ekonomiki gospodarki żywnościowej**, Wydział Rolniczy Akademii Rolniczej w Poznaniu, Tytuł rozprawy doktorskiej: *Rolnictwo województwa wielkopolskiego w warunkach integracji z Unią Europejską (analiza regionalna)*, 2001 rok.
- 2) **Dyplom ukończenia Studium Podyplomowego** pt. „Wieś i rolnictwo w procesie integracji z Unią Europejską” (zasady korzystania z funduszy przedakcesyjnych, rolnych i strukturalnych UE)”, Akademia Rolnicza w Poznaniu, 2001 rok.
- 3) **Dyplom ukończenia Studiów Doktoranckich**, Akademia Rolnicza im. A. Cieszkowskiego w Poznaniu, 2001 rok.
- 4) **Dyplom ukończenia Studium Pedagogicznego**, Akademia Rolnicza w Poznaniu, 1999 rok.
- 5) **Tytuł magistra**, Akademia Rolnicza w Poznaniu, Wydział Rolniczy, kierunek Ekonomia Gospodarki Żywnościowej, 1996 rok.
- 6) **Certyfikat Community Vocational Training Action**, Programme Leonardo da Vinci, Second phase: 2000-2006, Universität Hohenheim, Osteuropazentrum, Stuttgart, University of Birmingham, European Research Institute, 2005 rok.
- 7) **Dyplom Mittelstufe**, OSD Prüfungskuratorium eingerichtet vom Bundesministerium für auswärtige Angelegenheiten, Bundesministerium für Bildung, Wissenschaft und Kultur, 2000 rok.

2. Informacje o dotychczasowym zatrudnieniu w jednostkach naukowych

Od 01.11.2001 roku jestem zatrudniony w Katedrze Ekonomii i Polityki Gospodarczej w Agrobiznesie na Wydziale Ekonomiczno-Społecznym Uniwersytetu Przyrodniczego w Poznaniu (wcześniej Akademii Rolniczej w Poznaniu) na stanowisku adiunkta.

Od 1.10.2008 roku do 30.09.2012 roku pracowałem na stanowisku docenta w Wielkopolskiej Wyższej Szkole Społeczno-Ekonomicznej w Środzie Wielkopolskiej.

3. Wskazanie osiągnięcia wynikającego z art. 16 ust. 2 ustawy z dnia 14 marca 2003 r. o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki (Dz. U. nr 65, poz. 595 ze zm.)

3.1. Tytuł osiągnięcia naukowego/artystycznego, autor, rok wydania, nazwa wydawnictwa)

Regionalna konkurencyjność obszarów wiejskich, autor: Jakub Hadyński, Wydawnictwo Uniwersytetu Przyrodniczego w Poznaniu, 2015, ISBN 978-83-7160-809-4.

3.2. Omówienie celu naukowego wyżej wymienionej pracy i osiągniętych wyników wraz z omówieniem ich ewentualnego wykorzystania

W naukach ekonomicznych problematyka konkurencyjności rozwoju obszarów wiejskich jest nowym kierunkiem badań rozwijanym od początku XXI wieku. Konkurencyjność najpierw odnoszono do podmiotów gospodarczych, dopiero później zaczęto prowadzić rozważania nad konkurencyjnością obszarów w relacjach międzynarodowych.

Pojęcie konkurencyjności rozpatrywane w ujęciu mikroekonomicznym, nawiązuje do pierwotnego rozumienia tego zjawiska, zidentyfikowanego w praktyce gospodarczej. W klasycznym rozumieniu podmioty gospodarcze wyrażają cząstkową konkurencyjność danego terenu (konkurencyjność terytorialną). Stąd podnoszenie konkurencyjności gospodarczej obszaru to rozwój przedsiębiorczości (biznesu), co przyczynia się do wzrostu dobrobytu w skali terytorialnej.

Rozwój gospodarczy i cywilizacyjny wymusza jednak poszukiwanie nowych pól podnoszenia konkurencyjności. Zidentyfikowano je na poziomie państw i relacji pomiędzy niższymi szczeblami podziału terytorialnego. Badania koncentrowały się wówczas na określeniu zespołu czynników, wpływających na kształtowanie konkurencyjności. Zalicza się do nich ogólny potencjał gospodarczy wyrażony konkurencyjnością przedsiębiorstw, ale również kwestie lokalizacji oraz zasoby czynników produkcji (ich ilość, jakość, mobilność).

Wyzwania w zakresie poszukiwania nieznanych dotąd pól podnoszenia konkurencyjności i czynników kształtujących ten proces są nowym kierunkiem badań naukowych, w które wpisuje się problematyka badań przedstawionych w prezentowanej monografii. Wiązą się one z rosnącym znaczeniem konkurencyjności regionalnej, a także wzrostem roli obszarów wiejskich, jako podmiotu badań naukowych. W tym zakresie wyzwaniem staje się poszukiwanie bardziej adekwatnej sytuacji do aktualnej ścieżki

rozwojowej. Znaczenia nabiera tu poszukiwanie elementów cząstkowych składających się na pojęcie regionalnej konkurencyjności obszarów wiejskich.

Tematyka rozwoju rolnictwa i obszarów wiejskich jest od zawsze związana z moimi zainteresowaniami naukowymi. Kształtowały się one wraz z kolejnymi etapami procesu integracji europejskiej. Początkowo inspiracją moich dociekań naukowych były zmiany w polskiej gospodarce, związane z perspektywą członkostwa w Unii Europejskiej, czego skutkiem była praca magisterska pt. *Rolnictwo polskie w okresie przechodzenia do gospodarki rynkowej w świetle stowarzyszenia Polski z Europejską Wspólnotą Gospodarczą*.

Kwestie związane z sytuacją sektora rolnego w Polsce i Europie, były rozwinięciem tego kierunku badań, a efektem praca doktorska, obroniona z wyróżnieniem w 2001 roku, pt. *Rolnictwo województwa wielkopolskiego w warunkach integracji z Unią Europejską (analiza regionalna)*. W dysertacji problem badawczy dotyczył kwestii regionalnego podejścia w badaniach rozwoju rolnictwa i obszarów wiejskich. Celem było prześledzenie funkcjonowania polityki regionalnej w krajach Unii Europejskiej i z tej perspektywy określenie pozycji rolnictwa województwa wielkopolskiego w odniesieniu do innych regionów. Praca wpisywała się w aktualne wówczas problemy związane z dążeniem Polski do integracji europejskiej. Była uzupełnieniem słabej faktografii, zwłaszcza analityki gospodarczej i statystycznej na poziomie nowego w Polsce (od 1999 r.) podziału regionalnego. Badania uzupełniały wiedzę o obszarach wiejskich i rolnictwie w zakresie analiz w ujęciu terytorialnym.

Ważnym impulsem do dalszych badań były zachodzące wówczas w Polsce procesy zacieśniania współpracy gospodarczej z Unią Europejską. W tym okresie uczestniczyłem w projektach z zakresu oceny skutków rozszerzenia UE dla sektora rolno-żywnościowego i obszarów wiejskich. Dotyczyły one kształtowania polityki rolnej UE, w której obserwowano rosnące znaczenie konkurencyjności rozwoju obszarów wiejskich.

Mój dalszy rozwój naukowy związany jest z prowadzonymi przeze mnie międzynarodowymi projektami naukowymi, które poszerzyły moje kompetencje związane z wykorzystaniem metod badawczych dotyczących rozwoju obszarów wiejskich. Między innymi podstawą ukształtowania problematyki badawczej podjętej w pracy habilitacyjnej był projekt naukowy Komisji Europejskiej w ramach 6 Programu Ramowego (Sixth Framework Research Programme Global Change and Ecosystems) pt.: *Capitalisation of research results on the multifunctionality of agriculture and rural areas* oraz kolejne projekty związane z rozwojem oddolnym, kierowanym przez lokalną społeczność, w tym projekt badawczy habilitacyjny Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego (0601/B/H03/2008/35),

a następnie Narodowego Centrum Nauki pt.: *Efekty polityki strukturalnej dla obszarów wiejskich i zmarginalizowanych w Polsce*. Ważne były też stypendia naukowe w Niemczech (Uniwersytet Humboldta w Berlinie i Leibniz-Institut für Agrarentwicklung in Mittel- und Osteuropa (IAMO) w Halle) i Wielkiej Brytanii (Uniwersytet w Birmingham).

W projekcie Komisji Europejskiej zajmowałem się problematyką wielofunkcyjnego rozwoju obszarów wiejskich. Wnioski wynikające z przeprowadzonych badań dotyczyły postrzegania różnych celów społecznych oraz ekonomicznych obszarów wiejskich. Były rekomendacją dla Komisji Europejskiej w zakresie kształtowania przyszłych kierunków polityki rozwoju obszarów wiejskich. W projekcie badawczym habilitacyjnym *Efekty polityki strukturalnej dla obszarów wiejskich i zmarginalizowanych w Polsce* problem naukowy dotyczył efektów i doświadczeń polityki strukturalnej w Polsce w zakresie rozwoju obszarów wiejskich i zmarginalizowanych. Analizowałem w nim efekty programów Unii Europejskiej dla rozwoju lokalnego i regionalnego. Ogólne wnioski wskazywały, że regiony w Unii Europejskiej stają się współkreatorem polityki ekonomicznej i dążą do podnoszenia swojej konkurencyjności. W Polsce procesy te są istotnie zróżnicowane z uwagi na uwarunkowania historyczne i gospodarcze skutki transformacji systemowej.

Zwieńczeniem moich dotychczasowych badań w tym zakresie jest monografia pt. ***Regionalna konkurencyjność obszarów wiejskich***, którą uznaję za moje główne osiągnięcie naukowe.

Problem badawczy zidentyfikowany w pracy dotyczy kwestii rozwoju regionalnego, uwzględniającego znaczenie obszarów wiejskich. Wynika z tego kluczowe pytanie badawcze: jak należy kształtować konkurencyjność obszarów wiejskich w konkretnej strukturze regionalnej, w warunkach otwartej gospodarki i działającego systemu instytucjonalno-politycznego?

Prowadzone badania dotyczyły próby zdefiniowania pojęcia konkurencyjności obszarów wiejskich na poziomie regionalnym. Analiza sytuacji ekonomiczno-społecznej obszarów wiejskich na tym poziomie podziału terytorialnego stała się impulsem do rozważań na temat determinant rozwoju ekonomicznego. Rozprawa wyjaśnia wieloaspektowe procesy rozwoju obszarów wiejskich, które przekładają się na poziom konkurencyjności regionalnej. Posłużyły temu zastosowane w pracy wielowymiarowe metody oceny tego zjawiska. Zakres tematyczny prowadzonych w pracy badań ma odniesienie do kwestii kształtowania polityki rozwoju obszarów wiejskich z uwzględnieniem jej terytorialnego (lokalnego i regionalnego) charakteru, której celem jest podnoszenie konkurencyjności.

Cel główny pracy dotyczy zidentyfikowania procesów kształtowania konkurencyjności obszarów wiejskich na poziomie regionalnym. W tym zakresie prześlędzono ewolucję wyodrębniania się obszarów wiejskich jako podmiotu badań naukowych oraz kształtowanie ich rozwoju z punktu widzenia konkurencyjności regionalnej. Uzyskane wyniki stały się podstawą do wyznaczenia kierunków i typów rozwoju obszarów wiejskich w Unii Europejskiej. Podjęte analizy są ważnym kierunkiem badań, poszerzających wiedzę na temat kształtowania się zjawisk integracji europejskiej oraz perspektyw polityki rozwoju regionalnego. Problem podjęty w pracy jest przedsięwzięciem oryginalnym, bowiem dotychczas prowadzone badania konkurencyjności obszarów wiejskich były najczęściej jedynie elementem analizy sektora rolniczego.

Realizacja celu głównego obejmowała studia w zakresie istoty konkurencyjności, jej interpretacji oraz znaczenia dla różnych jednostek terytorialnych w Unii Europejskiej. W dalszych etapach postępowania badawczego określiłem pojęcie konkurencyjności obszarów wiejskich na poziomie regionalnym i zidentyfikowałem jej czynniki. Dokonałem weryfikacji metod pomiaru tego zjawiska dla obszarów wiejskich. Na podstawie wyznaczonych parametrów wskaźników konkurencyjności przeprowadziłem klasyfikację krajów oraz regionów Unii Europejskiej. Umożliwiło to próbę odpowiedzi na podstawowe pytania badawcze, związane z warstwą metodyczną:

- w jaki sposób można mierzyć rozwój obszarów i jakie są metody pomiaru konkurencyjności obszarów wiejskich?
- w jaki sposób można programować rozwój w kierunku podnoszenia konkurencyjności obszarów wiejskich?

oraz poznawczą:

- jak określić różne typy obszarów wiejskich z punktu widzenia ich konkurencyjności i w jaki sposób można wykorzystać zasoby zgromadzone w tych obszarach dla poprawy konkurencyjności, zarówno w poszczególnych regionach, krajach, jak i na skalę europejską, a także w odniesieniu do celów polityki spójności Unii Europejskiej?
- jaki jest obecny stan konkurencyjnego rozwoju obszarów wiejskich w UE, jakie są ich mocne oraz słabe strony i jakie czynniki decydują o przewadze konkurencyjnej w odniesieniu do sfery gospodarczej, społecznej i środowiskowej?

Przeprowadzone w pracy badania wpisują się w nurt poszukiwania optymalnych dla przyspieszonego rozwoju modeli konkurencyjności obszarów wiejskich. Wśród koncepcji naukowych, będących podstawą wyodrębnienia obszaru badawczego, związanego z przyczynami i efektami rozwojowymi w skali regionalnej, a w konsekwencji mierzenia konkurencyjności obszarów wiejskich, zauważa się wyraźną ewolucję. Ważnym elementem

różnicującym kierunki rozwoju teorii ekonomicznych w tym zakresie jest ich faza rozwojowa: narodzin, wzrostu i spadku zainteresowania dyscypliną lub polem badań. Przeprowadzone analizy literatury przedmiotu wskazują, że początkowo analizowane zjawiska rozwoju terytorialnego wykorzystywały podejście egzogeniczne (A. Smith, D. Ricardo, J. Schumpeter, W. Sombart). W latach 50. i 60. XX w. uwzględniono podejście endogeniczne, badając niższe poziomy podziału terytorialnego (F. Perroux, R.J. Boudeville, W. Christaller, J. Friedmann, C. Weaver). W latach 80. XX w. na znaczeniu zyskały nurty ekonomii instytucjonalnej (D. North, J. Willemson) oraz rozwoju zrównoważonego (E. Barbier). Wcześniejsze badania stały się podstawą wzrostu zainteresowania problematyką rozwoju regionalnego i lokalnego. Zidentyfikowano różne odniesienia konkurencyjności terytorialnej i branżowej, w tym konkurencyjność obszarów wiejskich (M. Porter). Rozwój badań w tym kierunku pozwolił na wysunięcie wniosków, co do znaczenia czynników wiedzy i innowacyjności w kształtowaniu konkurencyjności regionalnej (H. Etzkowitz, R. Florida, A.J. Scott, T. Hägerstrand). Stały się one jedną z podstaw kształtowania współczesnej polityki rozwoju Unii Europejskiej.

Śledząc ewolucję teorii rozwoju terytorialnego, uwidacznia się zmiana znaczenia determinant rozwoju w różnych obszarach. Można je sprowadzić do zidentyfikowanych w pracy podstawowych czynników wspierających rozwój, czyli organicznych (zasobowych, relacyjnych i otoczenia) oraz popytowo-podażowych. Jednocześnie można wyróżnić etapy rozwoju konkurencyjności, uzyskiwanej w oparciu o zasoby podstawowych czynników wytwórczych. Początkowo dominujące znaczenie miały tu czynniki produkcyjne praca i ziemia. Z biegiem lat większego znaczenia nabrały czynniki inwestycyjne i zwiększanie efektywności zasobów czynników wytwórczych. Można zarazem przyjąć, że zaczęto rozpatrywać jakościowe aspekty czynników, przy czym największe znaczenie zyskiwały czynniki praca, kapitał oraz wyodrębniana z nich wiedza. Ostatni etap dotyczy zwrócenia uwagi na czynnik określany przez niektórych ekonomistów (E. Artadi, X Sala-i-Martin), jako inwencja oraz innowacyjność, w kontekście ich tworzenia i transferu, gdzie podstawowym zasobem jest wiedza. Wyróżnienie tych etapów potwierdza różne techniki konkurowania w krajach dominujących (*forerunner countries, leaders*) i doganiających (*catching-up countries*) (E. Artadi, R. Martin, X Sala-i-Martin, M. Porter, H. Siebert, I. Nonaka, H. de Soto).

Przeprowadzone przeze mnie badania potwierdziły, że dla konkurencyjności terytorialnej istotne jest pozyskiwanie zasobów czynników kapitału i pracy, przy czym coraz większego znaczenia nabiera czynnik określany jako informacja, wiedza lub przedsiębiorczość. Szczególne warunki odnoszą się tu do obszarów wiejskich. Z przeprowadzonych porównań czynników rozwoju terytorialnego z czynnikami

konkurencyjności obszarów wiejskich wynika wniosek, że podlegają one tym samym procesom i stąd podobnie się je interpretuje. Najpierw dużą rolę przypisywano czynnikom materialnym (pracy, kapitałowi i ziemi). Rozwój gospodarczy i cywilizacyjny uwypuklił istotne znaczenie czynników pracy i kapitału, jako podstawowych źródeł tworzenia wartości dodanej, a tym samym tworzenia czynników niematerialnych tj. informacji, wiedzy, innowacji, współpracy, które są obecnie ściślej powiązane z zachodzącymi procesami konkurencyjności terytorialnej w obszarach wiejskich (E.J. Blakely, J. Misala). Prekursorem badań w tym zakresie były ośrodki naukowe w Stanach Zjednoczonych (Harvard Business School) i Europie (Uniwersytet Newcastle).

Rozpatrywane w pracy koncepcje rozwoju regionalnego obszarów wiejskich odnoszą się do postulatów tradycyjnych szkół ekonomii, związanych z nurtem neoklasycznym (doktryna neoliberalna, gdzie mechanizm rynkowy jest podstawą rozwoju terytorialnego) i neokeynesowskim (interwencjonizm, jako niezbędny instrument stymulowania rozwoju). Biorąc za podstawę konflikt doktryn różnie można interpretować cele, sposób ich osiągnięcia, instrumenty i zakres pojęć związanych z konkurencyjnością regionalną. Ta dychotomia determinuje sposób ujmowania i pomiaru rozwoju obszarów wiejskich. Zwolennicy kumulacji przyczynowej upatrują możliwości podnoszenia konkurencyjności w interwencji władzy publicznej. Jej brak powoduje spadek pozycji konkurencyjnej względem innych obszarów i pogłębianie się dysproporcji w rozwoju gospodarczym. Nawiązują tu do keynesowskiej nieefektywności wykorzystania zasobów, co przypisuje się wadliwie działającym mechanizmom rynkowym w skali regionalnej lub krajowej. Interwencja państwa jest w tym przypadku jedynym sposobem zapobiegania narastającemu zróżnicowaniu międzyregionalnemu. Działając w kierunku wzmocnienia konkurencyjności obszarowej, można dokonać redystrybucji środków publicznych i ukierunkować rozwój w sposób, który będzie wspierać jego konkurencyjność. W tym zakresie pomiar konkurencyjności odnosić się będzie do dystansu w zakresie parametrów rozwojowych.

Konkurencyjność regionalna obszarów wiejskich dla zwolenników podejścia neoliberalnego jest wypadkową posiadanych zasobów. Redukowanie dysproporcji na tej płaszczyźnie powinno być realizowane w oparciu o działanie mechanizmu rynkowego. Swobodny przepływ kapitału, towarów, usług i ludzi ma sprawić, że poziom rozwoju obszarów wiejskich wyrówna się, co przejawiać się będzie zbliżonym poziomem płac, czy dochodów. Obszary o niskim poziomie rozwoju charakteryzują niższe ceny poszczególnych zasobów, a to powoduje niewielkie koszty użycia tych czynników. W efekcie następuje niejako naturalna zmiana niekorzystnej sytuacji w obszarze. Jednocześnie wysoka mobilność

siły roboczej umożliwiła migrację ludzi na obszary, gdzie rozwój jest wyższy. Doktryna liberalna zakłada rezygnację państwa z działań związanych z polityką regionalną z uwagi na przekonanie, że jakakolwiek ingerencja państwa w sferze społeczno-ekonomicznej może doprowadzać do zakłócenia naturalnych warunków gospodarczych, stąd jej stosowanie nie zwiększa konkurencyjności terenów zacofanych.

W pracy zawarłem też odniesienia konkurencyjności obszarów wiejskich do współczesnych koncepcji rozwoju regionalnego, dzieląc je na koncepcje: lokalizacji dotyczące położenia geograficznego, specyficznych cech obszaru, gdzie wyodrębnia się centrum i peryferie, gdzie powstają i rozwijają się sieci współpracy (Potter, Siebert, Friedman), koncepcje czynnikowe (Krugman, Etkowitz, Porter) i ewolucyjne, wskazujące na zmianę w postrzeganiu roli czynników rozwoju obszarów wiejskich w zależności od stadium rozwoju gospodarczego (Florida, Scott, Hirsch). Wskazuję też na koncepcje dysproporcji i inne idee uwzględniające przyczyny i skutki zróżnicowania rozwoju terenów wiejskich (Barbier, Olson, North). Można zauważyć, że teorie te w niewielkim zakresie odnoszą się bezpośrednio do rozwoju obszarów peryferyjnych i terenów wiejskich. Wskazują natomiast na istotne znaczenie wykorzystania endogennych zasobów oraz rosnącą wartość kapitału społecznego i kulturowego.

Z perspektywy zmiany postrzegania celów i zakresu interwencji władzy publicznej oraz wzrostu znaczenia obszarów wiejskich, jako podmiotu polityki gospodarczej, wypracowywane są nowe kierunki i cele rozwoju tych terenów. W Stanach Zjednoczonych, koncentracja problemów w obszarach wiejskich, dotyczących między innymi niskiej wydajności i nieefektywnego rozmieszczenia w przestrzeni zasobów, brak formuły rozwiązania złej sytuacji gospodarczej, a także trudności dotyczące wyznaczania celów i zakresu polityki rozwoju tych terenów, były problemem całej gospodarki amerykańskiej i stały się podstawą rozwoju teorii konkurencyjności obszarów wiejskich.

W Unii Europejskiej po latach prowadzenia polityki wsparcia rolnictwa zaczęto identyfikować problemy rozwojowe regionów wiejskich, czego przejawem była reorientacja celów polityki. Podjęto próby rozwiązywania problemów obszarów wiejskich i zwiększenia ich konkurencyjności. W efekcie kolejnych reform polityki strukturalnej i wspólnej polityki rolnej (WPR), ukształtowało się bardziej strategiczne i obiektywne podejście w polityce rozwoju obszarów wiejskich. W obszarach tych wdrażane są specjalne programy rozwoju społecznego i ekonomicznego obszarów wiejskich (programy rozwoju obszarów wiejskich). Działania te służą realizacji celów nadrzędnych, określonych początkowo w strategii

lizbońskiej, a następnie strategii Europa 2020, mających zapewnić gospodarce UE wyższą konkurencyjność.

Wskazane problemy rozwoju lokalnego i regionalnego w odniesieniu do terenów wiejskich, uwzględniające alokację środków o charakterze strukturalnym Unii Europejskiej, stanowią główny przedmiot moich zainteresowań badawczych.

Przyjęty w monografii kontekst metodyczny badań zakładał wykorzystanie zarówno danych liczbowych, jak i informacji związanych z oceną regionalnej konkurencyjności obszarów wiejskich. Uwzględniono bogatą literaturę zagraniczną, a także krajową. W pracy zastosowano szereg metod przetwarzania danych ilościowych i statystykę opisową. Podjęto próbę przedstawienia możliwości pomiaru konkurencyjności obszarów wiejskich przy zastosowaniu różnych metod badawczych. Efektem takiego podejścia są wieloaspektowe analizy zjawiska konkurencyjności. Wzięto pod uwagę międzynarodowe wskaźniki służące do wyznaczenia indeksów syntetycznych, które umożliwiły wyznaczenie miary konkurencyjności w regionach. W analizach wykorzystano wskaźnik regionalnej konkurencyjności (*Regional Index of Competitiveness*) oraz inne wskaźniki rozwoju w przekroju państw Unii Europejskiej. Na tej podstawie przedstawiono zróżnicowanie regionalne obszarów wiejskich w Unii Europejskiej. Zastosowane podejście obrazuje duże zróżnicowanie metod, którymi można analizować zjawisko konkurencyjności. Badania prowadzono wykorzystując:

- Analizy współzależności, w tym współczynniki korelacji i regresji, wykorzystanych do analizy zależności pomiędzy konkurencyjnością a wskaźnikami rozwoju (mierzonymo produktem krajowym brutto) lub zidentyfikowanymi w pracy nowoczesnymi czynnikami rozwoju (innowacyjnością, zaawansowaniem technologicznym) stosowanymi w porównaniach międzynarodowych.
- Metody statystyki opisowej, które umożliwiły identyfikację i badanie regionów wiejskich, które poddano analizom w rozkładzie przestrzennym i wykazano zróżnicowanie regionów w Unii Europejskiej. Określono rozkład regionów wiejskich w odniesieniu do wskaźników jakości, poziomu, warunków i komfortu życia. Mierniki siły związku cech zastosowano do międzynarodowych porównań grup czynników wpływających na konkurencyjność. Umożliwiło to przestrzenną analizę wartości wskaźników konkurencyjności i indeksów rozwoju.
- Wskaźniki siły związku umożliwiające przeprowadzenie klasyfikacji jednostek terytorialnych i wyznaczenie ich typologii, między innymi pod względem konkurencyjności. Zastosowane metody (Florence'a) pozwoliły na określenie

przestrzennego rozkładu regionów z uwzględnieniem kategorii rozwojowych oraz współczynnika specjalizacji rolniczej.

- Metody porządkowania liniowego, stosując indeksy syntetyczne, co obejmowało wyznaczenie indeksów jakości, poziomu i warunków życia w obszarach wiejskich Unii Europejskiej. W zależności od poziomu rozwoju zidentyfikowano regiony zaawansowane, przodujące, rozwinięte, rozwojowe, zapóźnione i zacofane. Na tej podstawie analizowano różne czynniki wpływające na konkurencyjność regionów Unii Europejskiej.

Ważnym elementem przedstawiania wyników i wniosków z przeprowadzonych badań są zestawienia tabelaryczne i prezentacje graficzne, w formie schematów, wykresów oraz zastosowane metody kartograficzne. Umożliwiły one wizualizację wyników badań i objaśniały wieloaspektową problematykę konkurencyjności terytorialnej.

Praca składa się z pięciu rozdziałów, przy czym pierwszy poprzedzony jest wprowadzeniem i zawiera cel, zakres oraz opis metodyki badań. Kolejne dwa mają charakter rozważań teoretycznych i związane są z kwestiami interpretacji pojęcia konkurencyjności. Podstawą tej części pracy jest przegląd literatury, a jej rezultatem zebranie wiedzy i przedstawienie teoretycznych rozważań związanych z konkurencyjnością ekonomiczną oraz obszarami wiejskimi w układzie regionalnym. Przedstawiono dyskusję na temat rozumienia pojęcia konkurencyjności w ujęciu ekonomicznym, a także teoretycznych koncepcji rozwoju obszarów wiejskich i problematyki ich konkurencyjności. Czwarty rozdział pracy o charakterze empirycznym wskazuje na różne uwarunkowania rozwoju obszarów wiejskich, zarówno w ujęciu czynników rozwoju konkurencyjności, jak i metodologii analizy tego zjawiska. Omówiono dylematy związane z rozwojem obszarów wiejskich w perspektywie projektowanych zmian gospodarczych oraz celów politycznych Unii Europejskiej. Ostatni rozdział dotyczy kwestii konkurencyjności regionalnej obszarów wiejskich. Pracę kończą podsumowanie i wnioski wynikające z przeprowadzonych badań, które wskazują pożądane kierunki polityki rozwoju obszarów wiejskich w zależności od typu regionalnej konkurencyjności.

Wyniki prezentują różne aspekty regionalnej konkurencyjności obszarów wiejskich. Przede wszystkim zidentyfikowano typy regionalnej konkurencyjności obszarów wiejskich. Określono i oceniono tendencje zmian czynników oraz wskaźników rozwoju regionalnego. Uzyskane wyniki mogą stanowić podstawę do wyznaczenia kierunków i typów rozwoju obszarów wiejskich dla polityki rozwoju w ujęciu regionalnym, co może służyć określaniu alternatywnych scenariuszy rozwoju dla obszarów wiejskich.

Najważniejsze wnioski wynikające z pracy wskazują, że konkurencyjność obszarów wiejskich jest stanem, ale również procesem, który można oceniać w różnych aspektach, a którego interpretacja zależy od celu, który nadaje kierunek i sens badaniom tego zjawiska. Wynika z tego również konieczność prowadzenia wielokryterialnej oceny tego zjawiska. W tym zakresie zmiana postrzegania cech, kierunków, zakresu i celów rozwojowych wpływa w konsekwencji na identyfikowanie zjawiska konkurencyjności.

Przeprowadzone badania i analizy różnych aspektów konkurencyjności regionów wiejskich w Unii Europejskiej wykazały, że główną przyczyną dysproporcji konkurencyjności są różnice rozwoju struktur gospodarczych i zaawansowanie rozwoju społecznego, w tym kapitału ludzkiego. Można określić też krytyczne problemy tych terenów, a mianowicie niską konkurencyjność zasobów pracy, niski poziom rozwoju infrastruktury technicznej, w tym niedostateczną dostępność komunikacyjną. Przeprowadzone badania ujawniły, że realna i efektywna polityka rozwoju obszarów wiejskich powinna uwzględniać podejście odgórne (centralne, *top down*) i podejście oddolne (*bottom up*). Wyniki wskazują na model interwencji władzy publicznej w sferze konkurencyjności obszarów wiejskich, który powinien uwzględniać zintegrowanie tych elementów podejścia centralnego i oddolnego. Decyzje na szczeblu centralnym powinny kształtować zewnętrzne warunki rozwojowe, co pośrednio powinno przyczyniać się do rozwoju obszarów wiejskich. Natomiast bezpośrednio zarządzanie rozwojem powinno stać się domeną działań na szczeblu lokalnym. Przeprowadzone badania wykazały również, że współczesny model konkurencyjności opiera się na kształtowaniu gospodarki opartej na wiedzy i wspieraniu innowacji, przy czym wyższą innowacyjnością charakteryzują się regiony o ponadprzeciętnym rozwoju.

Badania potwierdzają istotne znaczenie strategicznego podejścia w rozwoju obszarów wiejskich, które powinno polegać na tworzeniu i wdrażaniu strategii konkurencyjności. Można przyjąć, że dla rozwoju obszarów wiejskich istotne jest ich upodmiotowienie w procesie podejmowania decyzji gospodarczych i politycznych.

4. Omówienie pozostałych osiągnięć naukowo - badawczych

4.1. Problematyka badawcza

Ingerencja władzy publicznej w rynek jest jednym z najczęściej dyskutowanych problemów w teorii ekonomii. Wciąż aktualne pozostają pytania o zakres i sposób prowadzenia interwencji. W społeczeństwach demokratycznych przyczyna tego leży w dążeniu do osiągnięcia idei sprawiedliwości społecznej. Skutkiem zaś jest realna polityka wyposażona w instrumenty i budżet. Istotny jest także sposób realizowania zadań publicznych w gospodarce. Poglądy, w odniesieniu do sposobu, w jaki władza publiczna ma identyfikować i zaspakajać potrzeby mieszkańców podlegały ewolucji na przestrzeni wieków, zarówno w odniesieniu do instrumentów pobudzania procesów rozwoju, jak i do kierunków prowadzonej interwencji. W polityce wdrażanej ogólnie wskazuje się wiele błędów w alokacji zasobów, których można by uniknąć poprzez wielopoziomowe podejście w rozwiązywaniu problemów społeczno-gospodarczych. Znaczenia nabierają działania oddolne, które mogą mieć istotne znaczenie w rozwoju obszarów wiejskich. Następuje też reorientacja podejścia sektorowego w kierunku rozwiązywania problemów rozwojowych tych terenów w ujęciu regionalnym.

W tym nurcie zagadnień można osadzić **problematykę moich badań naukowych. Koncentrują się one na analizie i próbie identyfikacji czynników rozwoju terytorialnego (regionalnego i lokalnego) obszarów wiejskich.** W mojej pracy naukowej można wyodrębnić cztery wzajemnie uzupełniające się kierunki badań:

1. **Konkurencyjność regionów i rozwój obszarów wiejskich w procesie integracji europejskiej.**
2. **Podejście oddolne w rozwoju terytorialnym, rozpatrywane przez pryzmat instrumentów Wspólnej Polityki Rolnej Unii Europejskiej i wdrażania programu Leader.**
3. **Rozwój regionalny i lokalny, regionalne uwarunkowania rozwoju obszarów wiejskich.**
4. **Badania z zakresu ogólnej ekonomii rolnej, ekonomii środowiskowej i rozwoju obszarów wiejskich w kierunku bioekonomii.**

1. Głównym przedmiotem moich zainteresowań naukowych jest problematyka **konkurencyjności regionów i rozwój obszarów wiejskich w procesie integracji europejskiej**. Wpisuje się w nią przedstawiona w punkcie 3.1 i 3.2 **praca habilitacyjna** pod tytułem *Regionalna konkurencyjność obszarów wiejskich*.

Zagadnieniom tym poświęciłem uwagę już podczas studiów z zakresu ekonomiki gospodarki żywnościowej. Wraz ze zmianami we współczesnych trendach polityki rozwoju gospodarczego i kolejnymi etapami procesu integracji europejskiej realizowałem kolejne badania naukowe z tego zakresu. Staż w firmie Arno w Szwajcarii (1992 r.) był impulsem do zgłębienia problematyki przyszłych zmian w rozwoju polskiej gospodarki, związanych z perspektywą członkostwa w UE. Przygotowana przeze mnie praca magisterska pt. *Rolnictwo polskie w okresie przechodzenia do gospodarki rynkowej w świetle stowarzyszenia Polski z Europejską Wspólnotą Gospodarczą*, zainspirowała dalsze moje poszukiwania naukowe, związane z sytuacją sektora rolniczego w Polsce i Europie. Przy czym poszukiwanie odpowiedzi na problemy badawcze z biegiem lat coraz bardziej koncentrowały się na analizach regionalnych i lokalnych. Przygotowane w tym okresie prace dotyczyły kwestii struktury agrarnej, produkcji, analizy zasobów i efektywności w produkcji rolniczej. Podejmowałem także nowatorskie kierunki badań związane z nową koncepcją rozwoju zrównoważonego (pozycja 1.1 załącznika 3). Rozwinięciem tego kierunku badań była praca doktorska, obroniona z wyróżnieniem w 2001 roku w Akademii Rolniczej w Poznaniu, pt. *Rolnictwo województwa wielkopolskiego w warunkach integracji z Unią Europejską (analiza regionalna)*.

Praca odnosiła się do ówczesnych wydarzeń dotyczących procesów akcesji Polski do Unii Europejskiej (pozycja 1.2 załącznika 3). Badania poszerzały wiedzę o obszarach wiejskich i rolnictwie, analizowanych w ujęciu regionalnym. Były oryginalną próbą poszerzenia wiedzy na temat polityki regionalnej Unii Europejskiej, zróżnicowania regionalnego w Polsce oraz rozwoju krajów członkowskich. W pracy tej wykorzystałem syntetyczny miernik oparty na zmiennych zależnych, dostosowanych do opisu ówczesnej sytuacji rolnictwa w Polsce. Podjęta analiza danych statystycznych, charakteryzujących potencjał produkcyjny czynników produkcji w rolnictwie polskim, pozwoliła na wskazanie zróżnicowania regionalnego w oparciu o wskaźniki regionalne. Praca stanowiła nowe spojrzenie na sytuację ekonomiczną sektora rolniczego w Polsce. W kolejnych latach moje zainteresowania naukowe związane były z obserwacją tendencji w polityce strukturalnej i rolnej Unii Europejskiej (pozycja 1.3 załącznika 3). W tym okresie zajmowałem się oceną ekonomicznych skutków warunków integracji Polski z Unią Europejską dla sektora rolnego.

Od 2004 roku prowadziłem badania naukowe finansowane przez Komisję Europejską, w ramach 6 Programu Ramowego (Sixth Framework Research Programme Global Change and Ecosystems) pt.: *Capitalisation of research results on the multifunctionality of agriculture and rural areas* Multagri Project. Wyniki badań zrealizowanych podczas projektu wskazywały na zróżnicowanie funkcji rolnictwa i obszarów wiejskich w krajach UE. Wnioski wynikające z przeprowadzonych badań dotyczyły problematyki postrzegania różnych celów społecznych i ekonomicznych w odniesieniu do obszarów wiejskich. Rekomendacje z projektu przedstawione zostały Komisji Europejskiej. Wypracowany w badaniach model posłużył między innymi do przygotowania nowych rozwiązań w zakresie kształtowania polityki oddolnego wspierania rozwoju obszarów wiejskich. W ramach projektu uczestniczyłem w przygotowaniu dwóch artykułów do czasopisma *International Journal of Agricultural Resources, Governance and Ecology*, zamieszczonego na Master Journal List Thomson Reuters (*Multifunctionality: refocusing a spreading, loose and fashionable concept for looking at sustainability?* i *Multifunctionality epistemic diversity and concept oriented research clusters* odpowiednio pozycje 1.6 i 1.7 załącznik 3). W ramach projektu Multagri brałem udział w sympozjach naukowych w Zurychu, Paryżu i Montpellier. W projekcie byłem organizatorem międzynarodowej konferencji naukowej pt.: *Definitions, references and interpretations of the concept of multifunctionality and its contributions to a sustainable development, Poznań MULTAGRI*. Konferencja odbyła się w Poznaniu w dniach 25-26.IV.2005 r., wzięło w niej udział 20 przedstawicieli zagranicznych instytucji naukowych, zajmujących się problematyką rozwoju obszarów wiejskich i funkcji jakie przypisuje się tym terenom. Podsumowaniem konferencji były między innymi publikacje *Concepts and definitions of multifunctionality in Polish agricultural policy and research* i *Research on "multifunctionality" of agriculture and rural development* (pozycje 1.4 i 1.5 załącznika 3). W artykułach został przedstawiony problem definiowania pojęcia wielofunkcyjności w polskich badaniach naukowych. Wskazano, że pierwsze badania i próby zdefiniowania tego pojęcia w Polsce związane są okresem po transformacji politycznej na początku lat 90 XX w. Początkowo definiowano wielofunkcyjność rolnictwa i wyodrębniano nierolnicze funkcje, jakie wypełniają rolnicy, a następnie podjęto badania w zakresie wielofunkcyjności obszarów wiejskich.

W kolejnych latach uzyskałem finansowanie projektu badawczego habilitacyjnego z Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego. Od 2008 roku pracowałem naukowo w Niemczech, najpierw w Uniwersytecie Humboldta w Berlinie, gdzie kierowałem projektem pt.: *New competence REG*. Następnie prowadziłem projekt w Leibniz-Institut für

Agrarentwicklung in Mittel- und Osteuropa (IAMO) w Halle w Niemczech pt.: *Der Einfluss des LEADER Programms auf die Entwicklung ländlicher Räume in Polen und Deutschland*.

Podczas rocznego stażu naukowego (2008/2009) w Uniwersytecie Humboldta w Berlinie nawiązałem współpracę z profesorem Dieterem Kirschke z Katedry Polityki Rolnej, który jest jednym z prekursorów stosowania programowania liniowego do alokacji środków przeznaczonych na rozwój obszarów wiejskich. Podczas pobytu w Niemczech brałem udział w międzynarodowych warsztatach naukowych prowadzonych przez D. Kirschke i K. Jechlitschka, gdzie zapoznałem się z problematyką zastosowania programowania optymalizacyjnego do alokacji środków finansowych w sektorze publicznym. Rezultaty badań będące efektem zrealizowanych w Niemczech badań opublikowałem w czterech pozycjach (pozycje 1.8-1.9 oraz 1.11-1.12 załącznika 3). Celem tych publikacji było wskazanie kierunków zmian w niemieckim systemie wspierania rolnictwa i obszarów wiejskich, co było rekomendacją dla wdrażania polityki rozwoju obszarów wiejskich w Polsce.

Wiedza dotycząca sposobów pomiaru efektów polityki strukturalnej i polityki rolnej, uzyskana podczas stażu, stała się podstawą moich dalszych badań. W 2009 roku uczestniczyłem w projekcie pt.: *Der Einfluss des LEADER Programms auf die Entwicklung ländlicher Räume in Polen und Deutschland*, współfinansowanym przez Leibniz-Institut für Agrarentwicklung in Mittel- und Osteuropa (IAMO) w Halle (Niemcy), gdzie nawiązałem współpracę z prof. G. Buchenrieder i prof. I. Theesfeld. Podczas cyklicznie odbywających się seminariów prezentowałem propozycje i prowadziłem dyskusje na temat metod badania efektów programu Leader, wdrażanego w programie rozwoju obszarów wiejskich. Zaprezentowane podejście zostało zweryfikowane przez badania ankietowe, stanowiące podstawowe narzędzie oceny aktywności społecznych na obszarach wiejskich. Opublikowane w tym okresie rezultaty badań były przede wszystkim wynikiem wstępnych prób testowania różnych sposobów oceny programu Leader. Zrealizowane projekty pozwoliły mi na poszerzenie kompetencji w międzynarodowym środowisku naukowym w zakresie nowych narzędzi metod i badawczych dotyczących rozwoju obszarów wiejskich.

W tym czasie zrealizowałem również przedsięwzięcie badawcze dla Urzędu Komitetu Integracji Europejskiej w zakresie *Reformy Wspólnej Polityki Rolnej z 2008 r. (health check) z punktu widzenia interesów wybranych państw członkowskich*. Prowadzone przeze mnie analizy oparte były na wynikach badań ankietowych i wywiadów, które przeprowadziłem w Niemczech wśród przedstawicieli instytucji badających kwestie rolnictwa i sytuację w obszarach wiejskich. Ankieta skierowana była też do reprezentantów władzy publicznej na

szczeblu federalnym i krajów związkowych oraz przedstawicieli organizacji społecznych, działających na rzecz ochrony środowiska. Częstkowe wyniki badań zawarłem w publikacjach (pozycje 1.10, 1.12 i 1.14 załącznik 3). Wyniki zbiorcze projektu opublikowałem w ekspertyzie wykonanej na zlecenie Urzędu Komitetu Integracji Europejskiej pt. *Stanowisko Niemiec wobec health check WPR 2008 (profil państwa członkowskiego w zakresie przeglądu Wspólnej Polityki Rolnej)*. W opracowaniu przedstawiłem perspektywy stosowania podstawowych instrumentów polityki rolnej w Niemczech. Analizowałem system płatności bezpośrednich (w tym instrument *cross-compliance, capping*), instrumenty wsparcia rynku, system kwotowania mleka. Przedmiotem badań była też identyfikacja nowych wyzwań stojących przed Wspólną Polityką Rolną. Następnie analizowałem stanowiska przedstawicieli różnych grup interesariuszy polityki rolnej i obszarów wiejskich. Przeprowadzone badania wskazały na czynniki rozwoju rolnictwa i terenów wiejskich w Niemczech. Były wskazówką dla przedstawicieli polskich władz w odniesieniu do kształtowania polityki rozwoju. Wnioski z przeprowadzonych badań przedstawiłem także w dniu 30.06.2008 r. na Seminarium zorganizowanym przez Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi w prezentacji pt. *Stanowisko Niemiec wobec health check WPR 2008 (profil państwa członkowskiego w zakresie przeglądu Wspólnej Polityki Rolnej)*. W publikacji dotyczącej przeglądu WPR (pozycja 1.13 załącznik 3) przedstawiłem tendencje w rozwoju polityki rolnej Unii Europejskiej. Analizy wskazywały na możliwość wzrostu znaczenia II filara WPR, związanego z rozwojem obszarów wiejskich i ograniczeniem instrumentów filara I. Wnioski z badań miały istotne znaczenie dla rozwijania mojego drugiego kierunku badań, związanego z rozwojem terytorialnym, w tym obszarami wiejskimi.

Wyniki moich badań w tym zakresie były prezentowane w publikacjach naukowych oraz referatach wygłoszonych na krajowych i zagranicznych konferencjach naukowych. Poza głównym osiągnięciem naukowym (opisanym w punkcie 3.2 autoreferatu), tematykę tę zaprezentowałem w 20 krajowych i zagranicznych publikacjach naukowych oraz w dwóch monografiach. Wybrane pozycje stanowiące chronologiczną prezentację mojego rozwoju naukowego w tej dziedzinie wykazuję w załączniku 3.

Równoległym kierunkiem moich badań nad rozwojem obszarów wiejskich jest **podejście oddolne w rozwoju terytorialnym, rozpatrywane przez pryzmat instrumentów Wspólnej Polityki Rolnej Unii Europejskiej i wdrażania programu Leader.**

Zainteresowanie tym tematem badawczym wiąże się z problematyką, którą zająłem się podczas uczestnictwa w programie *Comparative Analysis of the Transition Process of the Agricultural Sector in Selected Central and Eastern European Countries*, jeszcze w okresie przedakcesyjnym (1998). W tym czasie brałem udział w szkoleniach, tematycznie związanych z wdrażaniem nowego instrumentu rozwoju obszarów wiejskich w Polsce - programu Leader. Współpracowałem wówczas z partnerami z Niemiec (Akademie für Ost-West Kooperation Lüneburg, Universität Hohenheim), co pozwoliło mi uzyskać wiedzę na temat koncepcji oddolnego rozwoju lokalnego i regionalnego. Przełożyło się to w późniejszym okresie na moje działania i badania, związane z wdrażaniem programu Leader w Polsce. W efekcie współuczestniczyłem w kształtowaniu rozwiązań systemowych dla wdrażania programu Leader w Polsce (*European Seminar, EC, 13-17.11.2006 r. Tihany*). W tym czasie zaangażowany byłem w pracę Komisji do spraw wypracowania modelu Leader, pomiędzy przedstawicielami Komisji Europejskiej, Ministerstwa Rolnictwa oraz reprezentantami lokalnych grup działania w Polsce. W wymiarze naukowym powstały wówczas pierwsze z nielicznych w Polsce publikacje na temat aktywizacji społecznej na obszarach wiejskich i programu Leader (pozycje 2.1, 2.3, 2.4 załącznika 3). W ramach dalszej działalności związanej z programem Leader zaangażowany byłem w przygotowania do jego wdrażania w województwie wielkopolskim i lubuskim. Uczestniczyłem w pracach programowych i wspierałem budowanie kapitału społecznego w LGD Unia Nadwarciańska, LGD Dolina Noteci, LGD Dolina Welny, LGD Puszcza Notecka, LGD Zaścianek, LGD Leader Suchy Las. Przygotowywałem wówczas dokumenty programowe dla wdrażania tych inicjatyw (pozycje 2.2, 2.5, 2.6 załącznika 3), a także byłem zaangażowany w prace eksperckie, między innymi z zakresu określania potencjału rozwojowego zasobów lokalnych (pozycja 2.7 załącznika 3). W okresie programowania UE 2007-2013 uczestniczyłem w pracach Krajowej Sieci Obszarów Wiejskich i brałem udział w spotkaniach Grupy Roboczej Wielkopolskiej Krajowej Sieci Obszarów Wiejskich. Jednocześnie zajmowałem się badaniami związanymi z programem Leader. Prowadzone przeze mnie analizy dotyczyły zarówno zagadnień teoretycznych, opartych na studiach literaturowych, jak i rozwiązań metodycznych, a ich dopełnieniem były badania LGD mające charakter weryfikacji empirycznej.

W tym okresie prowadziłem także prace dyplomowe w Uniwersytecie Przyrodniczym w Poznaniu na kierunku Ekonomia, związane z programem Leader. Dotyczyły one między innymi odniesień w programie Leader do rozwoju wielofunkcyjnego, lokalnego, podejścia oddolnego, jakości życia i innych składowych rozwoju obszarów wiejskich. W tym nurcie

badawczym podjąłem się badań związanych z podsumowaniem wdrażania programu Leader w Wielkopolsce oraz w Polsce. W latach 2014 – 2015 byłem inicjatorem i głównym wykonawcą projektu badawczego *Program Leader w zrównoważonym rozwoju obszarów wiejskich* zleconego przez Fundację Programów Pomocy dla Rolnictwa FAPA, w ramach Planu działania Sekretariatu Centralnego Krajowej Sieci Obszarów Wiejskich na lata 2014-2015. Projekt dotyczył ogólnopolskich badań efektów programu Leader. Wyniki uzyskane na podstawie przeprowadzonych ankiet, umożliwiły wnioskowanie na temat efektów programu Leader oraz pozwoliły na wysunięcie wniosków dotyczących perspektyw rozwoju tego programu. W projekcie współorganizowałem i prowadziłem konferencję naukową pt. *Program Leader w zrównoważonym rozwoju obszarów wiejskich*. Odbyła się ona w dniu 25 marca 2015 r. w Instytucie Ekonomiki Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej PIB w Warszawie. Opracowana w projekcie publikacja pod moją redakcją pt. *Program Leader w zrównoważonym rozwoju obszarów wiejskich* (pozycja 2.9 załącznika 3) dotyczyła efektów programu Leader, wdrażanego w programie PROW 2007-2013. W pracy poruszony został problem zrównoważonego rozwoju oraz polityki rozwoju, ze szczególnym uwzględnieniem poziomu lokalnego. Przedstawiono główne czynniki rozwoju zrównoważonego i ewolucję polityki rozwoju obszarów wiejskich we Wspólnocie Europejskiej. Na tym tle dokonano analizy procesu wdrażania programu Leader w Polsce. Praca zawiera wyniki badań ankietowych (713 ankiet) przeprowadzonych w dwóch grupach respondentów: wśród potencjalnych beneficjentów programu oraz przedstawicieli lokalnych grup działania. Wykazano różnice w opiniach respondentów dotyczące wdrażania poszczególnych instrumentów wspierania obszarów wiejskich w Polsce. Przedstawiono opinie na temat funkcjonowania i skuteczności programu Leader oraz oczekiwania respondentów, co do przyszłości programu. Wyniki te mogą być argumentem za koniecznością decentralizacji polityki rozwoju obszarów wiejskich bądź jej regionalnym dostosowaniu.

W publikacjach (pozycje 2.8 i 2.10 załącznika 3) podjąłem próbę kwantyfikacji czynników rozwoju obszarów wiejskich w Polsce. W tym celu analizowałem budżety lokalnych grup działania i strukturę wydatkowania środków w okresie 2007-2013. W publikacji pt. *Aktywizacja obszarów wiejskich UE w kontekście programu Leader w Wielkopolsce* (pozycja 2.10 załącznika 3) zastosowałem metodę badania skutków programu Leader w oparciu o zidentyfikowaną aktywność mieszkańców terenów wiejskich. Wykazałem w ten sposób możliwości wymiernej oceny efektów programu Leader. W publikacji pt. *Strategie rozwoju lokalnego. Aspekty lokalne i regionalne rozwoju terytorialnego* (pozycja 2.8 załącznika 3) przedstawiłem problematykę rozwoju obszarów wiejskich w ujęciu

tworzenia partnerstw i strategii rozwojowych na poziomie gmin, związanych z procesem wdrażania programu Leader.

Rozwój regionalny, lokalny i regionalne uwarunkowania rozwoju obszarów wiejskich stanowią trzeci ważny kierunek moich badań.

Problemy badawcze określone w tym obszarze nawiązują do moich pierwszych analiz rozwoju regionalnego, które prowadziłem na początku mojej pracy naukowej. W tym obszarze badań zajmowałem się między innymi badaniem zróżnicowania regionalnego gospodarki żywnościowej w Polsce w procesie integracji z Unią Europejską (pozycja 3.3 załącznik 3). Rozwinięciem tego tematu była również moja praca doktorska, w której zajmowałem się analizowaniem sytuacji rolnictwa w układzie regionalnym w Polsce. Z tym zagadnieniem wiąże się problematyka artykułu pt.: *Rolnictwo województwa wielkopolskiego w warunkach integracji z Unią Europejską (analiza regionalna)* (pozycja 3.2 załącznik 3). W badaniach zaproponowałem autorską adaptację wykorzystania agregatowego miernika poziomu zróżnicowania regionalnego, który dawał możliwość jego zastosowania do obliczeń wskaźników regionalnych w różnych ujęciach, szeroko wykorzystywanych w późniejszych badaniach. Opracowanie zawierało oryginalne wówczas wyniki badań umożliwiające ocenę stanu obecnego, jak również określenie optymalnych warunków podejmowania decyzji w zakresie kształtowania sytuacji ekonomicznej rolnictwa w województwie wielkopolskim. Zakres podmiotowy i terytorialny badań przebiegał w dwóch płaszczyznach. Zastosowanie modeli odniesienia dla rolnictwa województwa wielkopolskiego pozwoliło zanalizować w pierwszej płaszczyźnie dystans tego obszaru względem rolnictwa w kraju, z drugiej zaś strony umożliwiło określenie stopnia rozwoju rolnictwa tego regionu względem rolnictwa w regionach Unii Europejskiej.

Dalsze badania obejmowały kwestie związane z regionalnym zróżnicowaniem potencjału czynników produkcji. W artykule pt.: *Próba określenia przestrzennego zróżnicowania potencjału czynnika wytwórczego ziemi w przekroju regionalnym w Polsce* (pozycja 3.4 w załączniku 3) oraz *Regionalne zróżnicowanie potencjału wytwórczego czynnika praca w rolnictwie polskim określone przy zastosowaniu agregatowego miernika syntetycznego* (pozycja 3.1 w załączniku 3), analizowałem w ujęciu regionalnym czynniki wytwórcze. Wyniki wskazały na te regiony, które charakteryzują się optymalnymi relacjami ilościowymi pomiędzy pracą, ziemią i kapitałem. Publikacja dotycząca czynnika pracy (pozycja 3.1 w załączniku 3) miała charakter przede wszystkim metodyczny i przedstawiała

zróźnicowanie potencjału czynnika praca, które określone zostało przy zastosowaniu wskaźnika syntetycznego.

Istotne zagadnienia rozważane w ujęciu regionalnym dotyczyły również kwestii jakości życia. W tym obszarze szczególne znaczenie mają następujące pozycje: *Zróźnicowanie jakości życia na obszarach wiejskich Unii Europejskiej* (pozycja 3.7 załącznik 3), *Jakość życia a konkurencyjności regionalna* (pozycja 3.6 załącznik 3), *Regionalne aspekty jakości życia w obszarach wiejskich Unii Europejskiej* (pozycja 3.5 załącznik 3). Rozważania w tym zakresie dotyczyły metodyki badania jakości życia. Rozważano problem pomiaru jakości życia w ujęciu ekonomicznym, która uznawana jest przede wszystkim jako zjawisko oceniane subiektywnie i indywidualnie. W stosunku do konfliktu wartości każdy uniwersalny model, który miałby gwarantować jego rozwiązanie będzie nieadekwatny, ponieważ zawsze znajdzie się sytuacja, w której może okazać się on niefunkcjonalny. Nie istnieje uniwersalna recepta na wzrost pomyślności i ludzkiego szczęścia. Wynika z tego brak uniwersalnego miernika pozwalającego mierzyć jakość życia. Wykorzystuje się tu wskaźniki poziomu życia materialnego, a podstawową miarą jest PKB, który ukazuje potencjalne zaspokojenie podstawowych potrzeb życiowych. Jednak poziom życia nie jest adekwatną miarą określającą jakość życia. Pojęcie to jest szersze, niż ekonomiczne warunki życia. W odniesieniu do tego, w przeprowadzonych badaniach dokonano próby określenia jakości życia opierając się na zmodyfikowanej procedurze wyznaczania wskaźnika *Human Development Index*. Pod uwagę brane były dostępne dane Eurostat, charakteryzujące regiony na poziomie NUTS 2, co pozwoliło uzyskać wyniki wskazujące na zróźnicowanie regionów w UE (pozycja 3.7 załącznik 3).

W artykule *Regionalne aspekty konkurencyjności w relacji miasto – wieś* (pozycja 3.8 załącznik 3) przedstawiono dynamiczny model regionalnej konkurencyjności obszarów wiejskich, który powstał w oparciu o przeprowadzone badania w 273 regionach na poziomie NUTS 2 w krajach Unii Europejskiej i wyodrębnionych z nich regionach wiejskich. Analizy przeprowadzono przy wykorzystaniu syntetycznego wskaźnika konkurencyjności. Wyniki badań wskazują na istotne regionalne zróźnicowanie konkurencyjności w UE, przy czym różnice te występują zarówno na poziomie krajów oraz regionów i determinowane są przez różne czynniki określające to zjawisko.

Poza omówionymi obszarami, w moich badaniach zajmuję się także **badaniami z zakresu ogólnej ekonomii rolnej, ekonomii środowiskowej i rozwoju obszarów wiejskich w kierunku bioekonomii**. Początkowo moje badania dotyczyły między innymi problematyki

rozwoju zrównoważonego (pozycja 4.1 załącznika 3), kwestii regionalnego zróżnicowania potencjału przyrodniczego (czynnika ziemi) (pozycja 3.1 załącznika 3), czy badań nad wdrażaniem polityki rolno-środowiskowej w wymiarze polityki Unii Europejskiej (pozycja 4.3 załącznika 3). Poruszałem też zagadnienia dotyczące ogólnej ekonomii rolnictwa w zakresie efektywnego gospodarowania i wykorzystania czynników produkcji (pozycja 4.2 załącznika 3). W publikacji pt. *The implementation of agri – environmental policy incentives within Common Agricultural Policy - United Kingdom’s case of study* (pozycja 4.5 załącznika 3) zwróciłem uwagę na nowe problemy przed jakimi staje sektor rolno-żywnościowy i obszary wiejskie w perspektywie kolejnych lat. Wnioski zawarte w artykule wskazują na wzrost znaczenia alternatywnych dziedzin rozwojowych. Te konkluzje precyzowane były w dalszych moich pracach badawczych związanych z wdrażaniem programów rolno-środowiskowych w Polsce (pozycje 4.3, 4.4 załącznika 3), a w późniejszych badaniach kwestii bioekonomii. Nawiązuje do tego publikacja pt. *The origins of environmental policy and appraisal methods of agri - environment schemes in rural areas in Germany and Great Britain (incentives for Poland)* (pozycja 4.6 załącznika 3), gdzie podjąłem próbę porównania oceny systemów rolno-środowiskowych w Niemczech i Wielkiej Brytanii.

Celem publikacji pt. *Kierunki i perspektywy rozwoju programów rolno-środowiskowych w UE* (pozycja 4.7 załącznika 3) było przedstawienie zakresu zmian w polityce rozwoju obszarów wiejskich, realizowanej w krajach UE, w budżecie UE na lata 2000-2006. Wyniki badań wskazują na zwiększenie znaczenia polityki rozwoju obszarów wiejskich. Wśród instrumentów, które je wspierają coraz większe znaczenie zyskują programy rolno-środowiskowe. Programy te zostały priorytetowo potraktowane w budżecie Europejskiego Funduszu Orientacji i Gwarancji Rolnych, jednocześnie sposób ich wdrażania jest innowacyjny na tle innych działań w ramach WPR. W publikacji *The Bio-based economy in the European Union’s development strategies* (pozycja 4.8 załącznika 3) problem badawczy dotyczył miejsca bioekonomii w polityce UE w perspektywie lat 2014-2020. Postawiono problem dotyczący celów strategii rozwojowych na poziomie Unii Europejskiej odnoszących się do zagadnień zaliczanych do bioekonomii. Analizie poddano cele i wskaźniki strategii Europa 2020 związane z bioekonomią. Wyniki wskazują, że Unia Europejska postrzega bioekonomię jako ważny kierunek rozwoju w XXI w. Następnie określono możliwość osiągnięcia zakładanych w tej strategii wskaźników. Wykazano, że w odniesieniu do ochrony i zachowania klimatu, przy dotychczasowej dynamice zmian, wskaźniki w 2020 przekroczą wyznaczony poziom. W zakresie ograniczania wykorzystania energii konwencjonalnej na rzecz zwiększania użycia energii alternatywnej wskaźniki zostaną osiągnięte w 2020 r.

Problem pojawia się jednak w zakresie osiągnięcia docelowych wskaźników dla celów energetycznych, ponieważ w części krajów członkowskich nie zostały one jednoznacznie sprecyzowane, adekwatnie do wymagań unijnych.

Problem rozwoju terytorialnego i roli wielopoziomowego zarządzania jest ciągłym przedmiotem dyskusji w teorii ekonomii. Zmieniające się uwarunkowania społeczne i ekonomiczne podejmowanych decyzji politycznych na szczeblu Unii Europejskiej wskazują na celowość kontynuacji badań w tym zakresie. Zagadnienia te porusza artykuł pt.: *Komitet Regionów a wielopoziomowe sprawowanie rządów w Unii Europejskiej* (pozycja 4.9 załącznik 3). Uznając, że model zarządzania, oparty na wielu poziomach sprawowania władzy obiektywizuje instrumenty i alokację środków finansowych, szczególnie ważne wydają się dalsze prace nad określaniem efektów tej polityki. Jest to możliwe poprzez dalsze analizy, które powinny zmierzać do oceny polityki w oparciu o opracowane mierniki jej skutków. Uwzględnienie tych postulatów przyczynić się może do efektywniejszej alokacji zasobów.

4.2. Statystyka publikacji

Moja dotychczasowa praca naukowo-badawcza (w lata 1999-2015) została udokumentowana 87 opracowaniami, z czego 82 powstało po uzyskaniu stopnia doktora. Łączna suma punktów moich publikacji, obliczona według stosowanego przez MNiSW systemu oceny parametrycznej (punktacja wg wytycznych KBN i MNiSW) wyniosła 420 punktów (z czego 400 po uzyskaniu stopnia doktora). Szczegółowy wykaz opublikowanych prac naukowych lub twórczych prac zawodowych zawiera załącznik 2, a w tabeli 1 prezentuję ich syntetyczne zestawienie.

Tabela 1. Zestawienie liczebności dorobku według kategorii

Kategoria	Przed uzyskaniem stopnia doktora	Po uzyskaniu stopnia doktora	Razem
Oryginalne opublikowane naukowe prace twórcze			
w tym: monografie naukowe autorskie	0	5	5
monografie naukowe współautorskie	0	4	4
autorstwo rozdziałów w monografiach	1	20	21
artykuły naukowe w czasopismach lista A MNiSW	0	2*	2*
artykuły naukowe w czasopismach lista B MNiSW	4	30	34
materiały konferencyjne	0	10	10
Sprawozdania i raporty z badań	0	4	4
Ekspertyzy i opracowania	0	7	7
Razem	5	82	87

*Master Journal List <http://science.thomsonreuters.com/cgi-bin/jrnlst/jlresults.cgi?PC=MASTER&ISSN=1462-4605>

W ujęciu wskaźnikowym mój dorobek naukowo-badawczy przedstawia się następująco:

- liczba publikacji naukowych w bazie Scopus = 2
Publish or Perish = 39
- liczba cytowań publikacji naukowych według bazy Scopus = 23
Publish or Perish = 75 ;
- indeks Hirscha opublikowanych publikacji według bazy Publish or Perish = 8,33

4.3. Uczestnictwo w projektach badawczych

Podczas mojej pracy naukowej kierowałem pięcioma międzynarodowymi, czterema krajowymi projektami badawczymi i uczestniczyłem w realizacji sześciu krajowych projektów badawczych.

Kierowanie międzynarodowymi projektami badawczymi:

- Der Einfluss des LEADER Programms auf die Entwicklung ländlicher Räume in Polen, XII.2009-VI.2010, Leibniz-Institut für Agrarentwicklung in Mittel- und Osteuropa (IAMO) w Halle, Niemcy, kierownik projektu.
- New competence REG, XII.2008-VI.2009; Komisja Europejska, DG Edukacja i Kultura, Fundacja Rozwoju Systemu Edukacji projekt realizowany we współpracy z Humboldt Universität zu Berlin, Niemcy, kierownik projektu.
- The enhancement of competence of AUP Staff COMPSTAFF, 2006, Komisja Europejska, DG Edukacja i Kultura, Fundacja Rozwoju Systemu Edukacji, projekt w ramach Community Vocational Training Action Programme, Second phase: 2000-2006, we współpracy z European Research Institute, Department of German Studies, University of Birmingham oraz Universität Hohenheim in Stuttgart, nr PL/05/A/PLb/174226, kierownik projektu.
- Capitalisation of results on the multifunctionality of agriculture and rural areas, 2004 - 2008, Komisja Europejska, projekt realizowany w ramach VI Programu Komisji Europejskiej, C N° 505297/UE; MULTAGRI, kierownik projektu w Polsce.
- Program DAJSS nr M05/060/d/B/266 Leonardo da Vinci (LdV II, KE Dyrekcja Generalna ds. Edukacji i Kultury EAC/15/02); Biuro Koordynacji Kształcenia Kadr; Centrum Informacji i Dokumentacji „Fundusz Współpracy” 2005 – 2006, kierownik.

Kierowanie pozostałymi projektami badawczymi:

- Program Leader w zrównoważonym rozwoju obszarów wiejskich, VII.2014-VII.2015, FAPA, projekt badawczy realizowany w ramach Planu działania Sekretariatu

Centralnego Krajowej Sieci Obszarów Wiejskich na lata 2014-2015, kierownik projektu.

- Efekty polityki strukturalnej dla obszarów wiejskich i zmarginalizowanych w Polsce Nr N N112 060135, 23.X.2008 – 31.XII.2010, Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego, (nr 338/R/04/W), kierownik projektu badawczego habilitacyjnego.
- Centralna Baza Danych, 2006-2009, Fundacja UAM, Europejski Fundusz Społeczny, Zintegrowany Program Operacyjny Rozwoju Regionalnego, Działanie Regionalne Strategie Innowacyjne i Transfer Wiedzy - budowanie bazy danych i sieci potencjalnych partnerów na rzecz rozwoju obszarów wiejskich, kierownik projektu.
- Polityka strukturalna i polityka rozwoju obszarów wiejskich w Unii Europejskiej a możliwości zmian na obszarach wiejskich w Polsce, 1.I.2005-30.VI.2007, (nr 338/R/04/W). Projekt realizowany w ramach badań własnych, Akademia Rolnicza w Poznaniu, kierownik projektu.

Udział w projektach badawczych:

- Postawy młodzieży wiejskiej w Polsce w zakresie przedsiębiorczości i innowacyjności oraz możliwości ich wykorzystania dla rozwoju lokalnego, 2014-2015, Uniwersytet Łódzki, projekt nr 51103510, wykonawca projektu.
- Zrównoważony Rozwój obszarów wiejskich Strategii Unii Europejskiej dla Regionu Morza Bałtyckiego, 2015, Fundacja Programów Pomocy dla Rolnictwa FAPA, środki Unii Europejskiej w ramach Pomocy Technicznej PROW 2007-2013, wykonawca.
- Promocja edukacji w Gminie Gniezno Nr: POKL.09.05.00-30-236/08, 2008, wykonawca Edukacja i Praca w Powiecie Gnieźnieńskim, wykonawca projektu.
- Wielkopolskie Centrum Transferu Technologii i Innowacji w rolnictwie, leśnictwie i przemyśle przetwórczym, 2005, Akademia Rolnicza w Poznaniu, członek Zespołu powołanego przez JM Rektora AR w Poznaniu.
- Zróżnicowanie regionalne i prognozy przemian gospodarki żywnościowej w Polsce w aspekcie integracji z Unią Europejską 2004, Komitet Badań Naukowych, Grant KBN 5 P06 011 18, wykonawca projektu.
- Komparative Analyse des Transformationsprozesses in den Agrarsektoren ausgewählter Staaten Mittel- und Osteuropas, acronim: KATO, Fundacji Volkswagena 1997 – 2000, Uniwersytet Humboldta w Berlinie (Landwirtschaftlich-Gärtnerische Fakultät, Institut für Wirtschafts- und Sozialwissenschaften des Landbaus), współwykonawca - współpracownik naukowy.

Główne cele badań w tych projektach obejmowały analizę sytuacji strukturalnej i produkcyjnej na obszarach wiejskich w Polsce na tle krajów Unii Europejskiej. Badania dotyczyły absorpcji środków pomocowych UE w Polsce w odniesieniu do zmian polityki strukturalnej i rozwoju obszarów wiejskich w UE. Przeprowadzone badania miały na celu

określenie pierwszych efektów wprowadzenia polityki strukturalnej Unii Europejskiej w odniesieniu do obszarów wiejskich w Polsce. Wówczas badania w zakresie wykorzystania środków pomocowych, znaczenia instytucji w tym procesie miały charakter wycinkowy i dotyczyły głównie przewidywanych zmian sytuacji dochodowej podmiotów gospodarczych, a zwłaszcza gospodarstw rolnych o różnej skali i profilu produkcji. Przeprowadzone badania pozwoliły rozpoznać dotychczasowe sposoby wykorzystania pomocy unijnej, określić czynniki determinujące ten proces, w tym zwłaszcza znaczenie otoczenia instytucjonalnego obszarów wiejskich w zakresie redystrybucji środków pomocowych.

W 2015 r. zakończyłem realizację projektu finansowanego w ramach Pomocy Technicznej Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013 w ramach Krajowej Sieci Obszarów Wiejskich pt. *Program Leader w zrównoważonym rozwoju obszarów wiejskich*. Celem badań była próba oceny efektów programu Leader oraz identyfikacja dobrych praktyk w zakresie realizacji idei zrównoważonego rozwoju obszarów wiejskich w Polsce. W projekcie przeprowadziłem badania ankietowe, skierowane do lokalnych grup działania na oraz potencjalnych beneficjentów programu Leader (w sumie 713 ankiet). Rezultatem badań było również zidentyfikowanie i przedstawienie dobrych praktyk opisujących projekty, mające znaczenie dla zrównoważonego rozwoju obszarów wiejskich. Prowadzone prace przyczyniły się do sformułowania wniosków dotyczących efektów realizacji programu Leader w kontekście idei zrównoważonego rozwoju. Wyniki badań mają być źródłem wiedzy, umożliwiającym podnoszenie kompetencji mieszkańców obszarów wiejskich, lokalnych i regionalnych instytucji publicznych oraz organizacji pozarządowych.

4.4. Nagrody i wyróżnienia za działalność naukową

1. Nagroda Fundacji Gabriol (Gabirolfound) 2015 rok, Fundacja Gabirolfound, nagroda za przygotowanie projektu badawczego pt. *Rural cooperation in rural development*.
2. Nagroda zespołowa I stopnia JM Rektora Uniwersytetu Przyrodniczego w Poznaniu za osiągnięcia naukowe, 2008 rok.
3. Wyróżnienie rozprawy doktorskiej, 2001 rok; Rada Wydziału Rolniczego Akademii Rolniczej w Poznaniu.

4.5. Udział w konferencjach

W mojej pracy naukowej uczestniczyłem w komitetach organizacyjnych i naukowych dwóch międzynarodowych konferencji, tj.:

1. *Definitions, references and interpretations of the concept of multifunctionality and its contributions to a sustainable development* – konferencja zorganizowana w Poznaniu w ramach 6 Programu Ramowego w dniach 25-26.IV.2005 r. (Katedra Ekonomiki Gospodarki Żywnościowej we współpracy z Instytut National de la Recherche Agronomique we Francji), w której byłem przewodniczącym komitetu organizacyjnego i członkiem rady naukowej.
2. *Międzynarodowa Konferencja Regionalna partnerstwa na obszarach wiejskich*, zorganizowana w Międzychodzie, w dniach 28-29.XI.2006 r. przez Centralną Bazę Danych Akademii Rolniczej w Poznaniu oraz Starostwo Powiatowe w Międzychodzie, gdzie przewodniczyłem komitetowi organizacyjnemu i byłem członkiem rady naukowej.

Brałem również udział w radach i komitetach naukowych dziewięciu konferencji:

1. Program Leader w zrównoważonym rozwoju obszarów wiejskich, 25.III.2015 r. Warszawa, Instytut Ekonomiki Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej PIB w Warszawie, Uniwersytet Przyrodniczy w Poznaniu, Fundacja Centrum Inicjatyw Edukacyjnych;

W ramach działalności Centralnej Bazy Danych Akademii Rolniczej w Poznaniu zorganizowałem następujące konferencje:

2. Partnerstwa na obszarach wiejskich w Polsce; 30-31.III.2006 r. Środa Wielkopolska, Centralna Baza Danych Akademia Rolnicza w Poznaniu Starostwo Powiatowe w Środzie Wielkopolskiej;
3. Partnerstwa na obszarach wiejskich w Wielkopolsce, 27-28.IV.2006 r., Sielinko, Centralna Baza Danych Akademia Rolnicza w Poznaniu, WODR w Sielinku;
4. Partnerstwa na obszarach wiejskich w Wielkopolsce, 15-16.V.2006 r., Piła, Centralna Baza Danych Akademia Rolnicza w Poznaniu, Starostwo Powiatowe w Pile;
5. Organizacje pozarządowe na obszarach wiejskich, 29-30.VI.2006 r., Witaszyce, Centralna Baza Danych Akademia Rolnicza w Poznaniu;
6. Partnerstwa na obszarach wiejskich, 06-07.VII.2006 r., Poznań, CBD Akademia Rolnicza w Poznaniu, Zespół Szkół Technicznych w Gospodarce Żywnościowej; CKP;
7. Partnerstwa na obszarach wiejskich w Polsce, 28-29.IX.2006 r., Wągrowiec, Centralna Baza Danych Akademia Rolnicza w Poznaniu;
8. Rozwój na obszarach wiejskich, 30-31.X.2006 r., Odolanów, Centralna Baza Danych Akademia Rolnicza w Poznaniu;
9. Przyszłość na obszarach wiejskich, 18-19.XII.2006 r., Słupca, Centralna Baza Danych Akademia Rolnicza w Poznaniu, Starostwo Powiatowe w Słupcy.

Uczestniczyłem w ponad pięćdziesięciu krajowych i międzynarodowych konferencjach naukowych, podczas których prezentowałem referaty tematycznie związane z kwestiami rozwoju obszarów wiejskich, konkurencyjności regionalnej i polityki rolnej. Aktywnie brałem również udział w konferencjach zagranicznych. Między innymi wygłosiłem następujące referaty:

- *Poland's economic performance*, Universidade de Évora, Portugalia, podcza Llp-Erasmus Programme, ITP Teaching Staff Mobility (Sta), Academic year 2013/2014, (22-26.IX.2014);
- *Landwirtschaftliche Projekte in der Regionalentwicklung (Podiumsdiskussion), Leader-Konferenz Sachsen-Anhalt 2009 "Gebietsübergreifende Zusammenarbeit: Innovativer, Marktfähiger, Wirkungsvoller"* Sachsen-Anhalt, Europäische Kommission, Europäischer Landwirtschaftsfonds für die Entwicklung des ländlichen Raums, (11.XI.2009 r.);
- *Polen: Chancen für den ländlichen Raum*, konferencja: Demografischer und Gesellschaftlicher Wandel- Anforderungen an die Agrarwissenschaften, Martin-Luther-Universität-Halle-Wittenberg (05.XI.2009 r.);
- *Regional aspects of rural development in Poland*, konferencja: Demografischer und Gesellschaftlicher Wandel- Anforderungen an die Agrarwissenschaften, Martin-Luther-Universität-Halle-Wittenberg (05.XI.2009 r.).

5. Działalność dydaktyczna

Podczas swojej pracy dydaktycznej na stanowisku adiunkta kierowałem dwudziestoma obronionymi pracami magisterskimi oraz dwudziestoma jeden obronionymi pracami licencjackimi na kierunkach Ekonomia oraz Finanse i Rachunkowość Uniwersytetu Przyrodniczego w Poznaniu. Obecnie sprawuję opiekę nad szesnastoma studentami piszącymi prace dyplomowe na kierunku Ekonomia oraz Finanse i Rachunkowość.

Jestem również promotorem pomocniczym pracy doktorskiej mgr Bartosza Marchwackiego pt. *Ekonomiczne uwarunkowania rozwoju rolnictwa ekologicznego w Polsce i w Niemczech. Studium komparatywne* (otwarcie przewodu 16 listopada 2015 r. na Wydziale Ekonomiczno-Społecznym UP w Poznaniu).

Prowadzę zajęcia dydaktyczne na studiach stacjonarnych, niestacjonarnych i podyplomowych z przedmiotów ekonomicznych, których jestem kierownikiem, tj.: *Gospodarka regionalna, Programowanie rozwoju regionalnego, Strategia rozwoju gminy, Funkcje miast, Tworzenie i prowadzenie małej firmy, Finansowanie organizacji pozarządowych, Polityka regionalna Polski i Unii Europejskiej*. Prowadziłem także zajęcia z

Międzynarodowych stosunków gospodarczych, Polityki gospodarczej, Polityki rolnej z elementami ustawodawstwa, Podstaw agrobiznesu, Ekonomiki gospodarki żywnościowej. Prowadzone przeze mnie zajęcia są wysoko oceniane przez studentów.

W działalności dydaktycznej moim dużym osiągnięciem jest łączenie zajęć na uczelni z praktyką gospodarczą. Byłem inicjatorem i głównym wykonawcą trzech projektów upowszechniających aktywność zawodową studentów. W 2005 roku przygotowałem projekt staży studenckich nr PL/05/A/PLb/174266 pt. *Lepsze Kwalifikacje – Program staży studenckich* w ramach Programu Leonardo da Vinci. W projekcie udział wzięło 40 studentów Uniwersytetu Przyrodniczego w Poznaniu. Projekt polegał na zakwalifikowaniu do udziału grupy 60 studentów różnych kierunków, przeprowadzeniu szkoleń z zakresu kompetencji zawodowych, wiedzy o krajach Unii Europejskiej i kursów językowych. Następnie z grupy uczestników szkoleń wyłoniona została grupa 40 studentów, dla których zorganizowałem sześciomiesięczne indywidualne staże zawodowe w 12 krajach Unii Europejskiej. Studenci mieli możliwość wziąć udział w stażach zawodowych zorganizowanych między innymi w Hochland AG – Heimenkirch w Niemczech, Instytucie Genetyki Człowieka w Lipsku (Institut für Humangenetik, Leipzig) w Niemczech, Rodos Star w Grecji, Chembiotech Ltd. Birmingham w Wielkiej Brytanii, Laboratorium genetyki molekularnej, Montpellier, INRA (Institut National de la Recherche Agronomique) we Francji, INNO-Concept GmbH – Strausberg w Niemczech, Animal Sciences Group Lelystad of Wageningen UR w Holandii, Abesim BVBA-Gent w Gandawie w Belgii, Firma MVV Energie AG w Mannheim w Niemczech. Projekty zakończyły się sukcesem, a 8 uczestników podjęło stałą współpracę w miejscu praktyk.

W 2005 roku pozyskałem środki na realizację (w okresie od lipca do listopada 2005 r.) projektu pt. *The enhancement of competence of AUP staff*, który zakładał wymianę doświadczeń kadry zarządzającej i monitorującej programami szkoleniowymi w Akademii Rolniczej w Poznaniu. Projekt obejmował współpracę międzynarodową w zakresie badań naukowych, szkoleń i kursów zawodowych oraz organizacji, zarządzania, a także funkcjonowania administracji na wyższych uczelniach w krajach Unii Europejskiej. W projekcie tym wzięli udział 4 pracownicy naukowcy z Katedry Ekonomiki Gospodarki Żywnościowej, którzy podjęli współpracę z Uniwersytetem Birmingham w Wielkiej Brytanii oraz Uniwersytetem Hohenheim w Niemczech. Rezultatem projektu było między innymi przygotowanie Raportu na temat zarządzania administracją wyższej uczelni i efektów realizacji projektu, przekazanego władzom uczelni, w którym zawarto rekomendacje na temat funkcjonowania systemu edukacji w Akademii Rolniczej w Poznaniu.

W 2006 r. (w okresie od 1.08 do 31.12.2006 r.) pozyskałem środki na realizację projektu dydaktycznego pt. *Establishing territorial development by young professionals*. Fundacja Edukacja. Projekt miał charakter edukacyjny i obejmował wymianę doświadczeń w zakresie szkoleń pracowników (dotyczących ekonomiki przedsiębiorstw, organizacji, zarządzania i administracji) w firmach rolno-spożywczych we Włoszech. Dodatkowo celem projektu było zapoznanie beneficjentów z organizacją działów innowacji i promowania poprzez naukę nowej jakości funkcjonowania włoskich przedsiębiorstw. Projekt realizowany był zgodnie z priorytetami Programu Leonardo da Vinci w zakresie transformacji, modernizacji oraz dostosowania europejskich systemów kształcenia i szkolenia.

W latach 2009-2010 koordynowałem projekt finansowany przez Fundację Centrum Inicjatyw Edukacyjnych w zakresie podnoszenia kompetencji praktycznych i zawodowych przez studentów Wydziału Ekonomiczno-Społecznego. W ramach projektu trzy grupy, łącznie 100 osób, wzięło udział w doskonaleniu praktycznych umiejętności zdobytych podczas zajęć na uczelni.

W działalności naukowo-dydaktycznej w latach 2009-2010 realizowałem też projekty we współpracy z instytucjami rynkowymi. Można tu wymienić przygotowanie koncepcji i realizację projektu pt.: *Wiedza i kompetencje to silna gospodarka*, którego głównym celem było podniesienie kwalifikacji i umiejętności oraz aktualizacja wiedzy ekonomicznej menadżerów przedsiębiorstw branży telekomunikacyjnej. Projekt realizował ideę ustawicznego kształcenia poprzez podniesienie kompetencji kadr, wzrost konkurencyjności i innowacyjności przedsiębiorstw. Projekt finansowany był ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego – Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki 2007-2013, Priorytet VIII Regionalne Kadry Gospodarki, Działanie: 8.1 Rozwój pracowników i przedsiębiorstw w regionie, Poddziałanie 8.1.1. „Wspieranie rozwoju kwalifikacji zawodowych i doradztwo dla przedsiębiorstw”.

W zakresie upowszechniania wiedzy i działalności dydaktycznej działałem w stowarzyszeniach na rzecz rozwoju lokalnego i rozwoju obszarów wiejskich, gdzie prowadzę różne formy edukacji. Między innymi zajmowałem się szkoleniami członków lokalnych grup działania (Leader Suchy Las i LGD Puszcza Notecka) w zakresie funkcjonowania Rad Programowych, zajmujących się przyjmowaniem wniosków w zakresie projektów dotyczących rozwoju lokalnego.

Od 2012 r. jestem opiekunem studentów pierwszego roku na Kierunku Ekonomia na Wydziale Ekonomiczno-Społecznym Uniwersytetu Przyrodniczego w Poznaniu.

6. Działalność organizacyjna

Podczas mojej pracy zawodowej czynnie uczestniczyłem w pracach organizacyjnych, jako:

- Członek Rady Wydziału Rolniczego Akademii Rolniczej w Poznaniu, 2006-2009;
- Wykonawca oceny parametrycznej wymaganej przez KBN dla Wydziału Rolniczego AR w Poznaniu 2003;
- Wykonawca Wniosku Wydziału Rolniczego AR w Poznaniu o przyznanie dotacji na działalność statutową na rok 2002, 2003, 2004, a także 2006;
- Wykonawca Ankiety jednostki Wydziału Rolniczego AR w Poznaniu za lata 2002-2004;
- Wykonawca Weryfikacji i uzupełnienia Ankiet jednostki Wydziału Rolniczego AR w Poznaniu za lata 2001 -2003;
- Inicjator i kierownik projektów finansowanych ze środków Komisji Europejskiej w ramach Programu Leonardo da Vinci w latach 2006-2012;
- Inicjator i pełnomocnik JM Rektora pierwszego projektu dofinansowanego z funduszy UE w Uniwersytecie Przyrodniczym w Poznaniu, pt. *Centralna Baza Danych* w ramach programu Innowacyjna Gospodarka;
- Przewodniczący Komisji Rekrutacyjnej w Programie Leonardo da Vinci II na AR w Poznaniu EAC/15/02; Biuro Koordynacji Kształcenia Kadr; CID „Fundusz Współpracy”;
- Przewodniczący Komisji Sesji Kół Naukowych w Uniwersytecie Przyrodniczym w Poznaniu (udział w corocznych Sesjach od 2011 roku);
- Członek zespołu Innoinvestycje w ramach III Konkursu INNOTECH dla ścieżki programowej In-Tech, przygotowanym we współpracy pomiędzy Uniwersytetem Przyrodniczym w Poznaniu, a podmiotami rynkowymi 17.07.2013 r.

Do ważnych inicjatyw, w których wykorzystałem moje umiejętności organizacyjne zaliczyć należy przygotowanie, uzyskanie dofinansowania i zrealizowanie projektu *Wybór lokalnej grupy działania do realizacji lokalnej strategii rozwoju* realizowanego w ramach Umowy przyznania pomocy nr 6933-UM1500020/09 z dnia 26.06.2009 r., współfinansowanego ze środków Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich: Europa inwestująca w obszary wiejskie, ze środków Unii Europejskiej

w ramach osi 4 - Leader Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013 Działania 4.31 Funkcjonowanie lokalnej grupy działania, nabywanie umiejętności i aktywizacja.

W 2005 roku pozyskałem też środki na realizację pierwszego w Akademii Rolniczej w Poznaniu projektu badawczo-rozwojowego *Centralna Baza Danych DPI/2.6/P/18/05*, w ramach Działania 2.6. Regionalne Strategie Innowacyjne i transfer wiedzy, Zintegrowanego Programu Operacyjnego Rozwoju Regionalnego 2004-2006. Projekt był realizowany we współpracy międzynarodowej z partnerem z Niemiec, firmą InnoConcept. W projekcie pełniłem rolę kierownika i na podstawie pełnomocnictwa JM Rektora UP w Poznaniu zajmowałem się kwestiami merytorycznymi i praktycznym zarządzaniem projektem. W projekcie zatrudnionych było 20 osób, funkcjonowały dwa biura. Zakres projektu obejmował badania dotyczące działalności partnerstw lokalnych i wskazywał na możliwości oraz bariery ich budowania w Polsce. W projekcie zorganizowanych zostało 10 dwudniowych konferencji naukowych obejmujących zakres tematyczny budowania partnerstwa, w tym partnerstwa międzynarodowego. Zorganizowane konferencje podzielone były na część teoretyczną i praktyczną. W części teoretycznej rozważane były lokalne możliwości tworzenia partnerstw, a w praktycznej prezentowano konkretne rozwiązania i tematy współpracy dla lokalnych partnerów. Efektem projektu było zbudowanie bazy danych potencjalnych partnerów współpracy (podmioty z Wielkopolski, jak i partnerzy z innych regionów w kraju i za granicą). Baza stała się narzędziem do nawiązywania współpracy dla firm, placówek naukowych, samorządów lokalnych i organizacji pozarządowych, czego efektem było powstanie kilkunastu Lokalnych Grup Działania w regionie, a także wydanie publikacji naukowej pod moją redakcją pt.: *Strategie zarządzania współpracą* (2006 r.).

Pozostała moja aktywność organizacyjna związana jest z następującymi projektami:

- W 2006 r. pozyskałem środki na realizację (w okresie od 1.08 do 31.12.2006 r.) projektu dydaktycznego pt. *Establishing territorial development by young professionals*. Fundacja Edukacja.
- W 2014 r. realizowałem Projekt *PRO REG 2014* finansowany przez Fundację Centrum Inicjatyw Edukacyjnych. W projekcie zorganizowałem i przeprowadziłem wyjazdy studyjne dla studentów do potencjalnych pracodawców (Ministerstwo Rozwoju i Infrastruktury, Urząd Marszałkowski Województwa Wielkopolskiego, Starostwo Powiatowe w Poznaniu, Urząd Miasta Poznania, Urząd Gminy Tarnowo Podgórne, Urząd Gminy w Rokietnicy).

- W 2014 r. pozyskałem środki w ramach Pomocy Technicznej Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013 w ramach Krajowej Sieci Obszarów Wiejskich na realizację (w okresie od 12.2014 r. do 07.2015 r.) projektu pt. *Program Leader w zrównoważonym rozwoju obszarów wiejskich*. W projekcie przeprowadziłem badania ankietowe w lokalnych grupach działania i wśród potencjalnych beneficjentów programu Leader (w sumie 713 ankiet).
- Od 2013 roku uczestniczę w organizacji kolejnych edycji Nocy Naukowców na Uniwersytecie Przyrodniczym w Poznaniu (w 2015 r. w ramach Projektu *Epicnight (Europejska Noc Naukowców)* realizowanego w ramach Programu Ramowego Unii Europejskiej HORIZON 2020).

W ramach współpracy z praktyką w latach 1997-1999 brałem udział w pracach nad fuzją firmy Heinz Ltd i Pudliszki SA. W latach 1999-2000 uczestniczyłem w konsolidacji firmy Holsten – Brok Sp. z o.o. Na stałe współpracuję z Towarzystwem Finansowym Adler w zakresie doradztwa gospodarczego.

7. Współpraca międzynarodowa i wyjazdy zagraniczne (inne niż konferencje)

Znajomość trzech języków obcych (angielskiego, niemieckiego oraz rosyjskiego) umożliwiła mi nawiązanie współpracy międzynarodowej z zagranicznymi ośrodkami naukowymi oraz odbycie staży badawczych, kursów i szkoleń zagranicznych. Moje doświadczenie w tej współpracy związane jest z ośrodkami naukowymi w Niemczech, Wielkiej Brytanii, Francji, Izraelu i Portugalii.

W okresie przed doktoratem uczestniczyłem w stażach naukowych w Niemczech w Uniwersytecie Hohenheim w Stuttgarcie (1992 r.) i Wyższej Szkole Weihenstephan, Triesdorf (1993 r.).

W latach 2003 - 2004 r. współpracowałem z Instytut National de la Recherche Agronomique (INRA–France) w ramach 6 Programu Ramowego (Proposal/Contract no.: 505297; Projekt acronym: „MULTAGRI”). W ramach projektu uczestniczyłem w 5 wyjazdach konferencyjnych i brałem udział w sympozjach organizowanych przez instytucje biorące udział w projekcie, tj.: Centre de Coopération Internationale en Recherche Agronomique pour le Développement (CIRAD) - Francja, Eidgenossische Technische Hochschule Zurich (ETHZ) – Szwajcaria, Rural Sociology Group, Department of Social Sciences, Wageningen University (WU) – Holandia, Universitat de València - Estudi General – Hiszpania.

W 2004 r. nawiązałem współpracę z Instytutem Badań Europejskich w Uniwersytecie Birmingham w Wielkiej Brytanii. W ramach współpracy brałem udział w pracach badawczych związanych z efektami wdrażania polityki środowiskowej w UE i wielopoziomowego zarządzania rozwojem społeczno-gospodarczym. Brałem też udział w organizowanych przez Instytut wydarzeniach naukowych (konferencja *Ecological aspects of rural development in extensional Europe*) i odbyłem kilkumiesięczny staż naukowy. Podczas stażu przygotowywałem raport wewnętrzny na temat skutków implementacji polityki środowiskowej dla obszarów wiejskich w Polsce.

W 2008 roku w ramach projektu współfinansowanego z Urzędu Komitetu Integracji Europejskiej podjąłem współpracę z partnerami z Niemiec, tj.: Leibniz-Zentrums für Agrarlandschaftsforschung (ZALF) e. V. Müncheberg, Humboldt-Universität zu Berlin; WWF Berlin Office EU-Accession & Regional Policy, Bundesforschungsanstalt für Landwirtschaft oraz Universität Hohenheim. Badania realizowane w oparciu o dane pochodzące z wywiadów bezpośrednich, prowadzonych z przedstawicielami instytucji naukowych działających w dziedzinie rolnictwa, gospodarki rolnej i obszarów wiejskich, miały dać odpowiedź na pytanie jakie jest niemieckie stanowisko wobec perspektywy zmian wspólnej polityki rolnej Unii Europejskiej.

W latach 2008-2009 zrealizowałem roczny zagraniczny staż naukowo-badaczy w Katedrze Polityki Rolnej Uniwersytetu Humboldta w Berlinie, a następnie w latach 2009-2010 uczestniczyłem w projekcie Rozwój obszarów wiejskich, który realizowałem w IAMO (staż naukowy wraz z udziałem w kursach dydaktycznych).

Ponadto uczestniczyłem w wielu krótkoterminowych stażach naukowych, związanych z prowadzonymi badaniami z zakresu różnych aspektów rozwoju obszarów wiejskich. W tym, we wrześniu 2014 r. w ramach programu Erasmus wziąłem udział w wyjeździe naukowym do Uniwersytetu w Evorze w Portugalii, gdzie nawiązałem współpracę z prof. João Pereiro. Efektem jest wspólne przygotowywanie publikacji naukowej dotyczącej zróżnicowania rozwoju regionalnego w Unii Europejskiej. Podczas pobytu na partnerskiej uczelni przeprowadziłem wykłady pt.: *Poland's economic performance* oraz *Poland: EU common agricultural Policy and environmental policy*. W lutym 2015 r. jako laureat nagrody Fundacji Gabriol uczestniczyłem w stażu w Tel Aviv University, The Faculty of Social Sciences, gdzie wziąłem udział w szkoleniu z zakresu możliwości zastosowania rozwiązań bioekonomii w kształtowaniu polityki rozwoju lokalnego. Kontynuacją współpracy jest zaproszenie do udziału w stażu w 2016 r., podczas którego będę miał okazję przeprowadzić badania

dotyczące kierunków rozwoju bioekonomii w Izraelu. W warstwie poznawczej obecnie zajmuję się konceptualizacją dalszych prac analitycznych u tego partnera.

Współpracowałem także z przedsiębiorstwami z Włoch (firma Tagliani Vivat, D'Avino Baldassarre), Grecji (StarRoos), Wielkiej Brytanii (Syngenta Bioline), Niemiec (Hohland, InnoConcept), Francji (Laboratorium) INRA, Szwajcarii (Arno), Belgii (Abesim sprl) w zakresie realizowanych projektów (projekt. *Establishing territorial development by young Professional* oraz *The enhancement of competence of AUP staff*).

